

Broedvogelinventarisatie Coepelduynen in 2017

Casper Zuyderduyn & Joop de Leeuw

In 2017 hebben vrijwilligers van de Werkgroep Berkheide & Coepelduynen op verzoek van Staatsbosbeheer, de Coepelduynen geïnventariseerd op broedvogels. Het doel van deze kartering was de verspreiding en het aantal territoria van de broedvogelbevolking van dit gebied vast te leggen. Het is de bedoeling deze kartering jaarlijks te gaan herhalen.

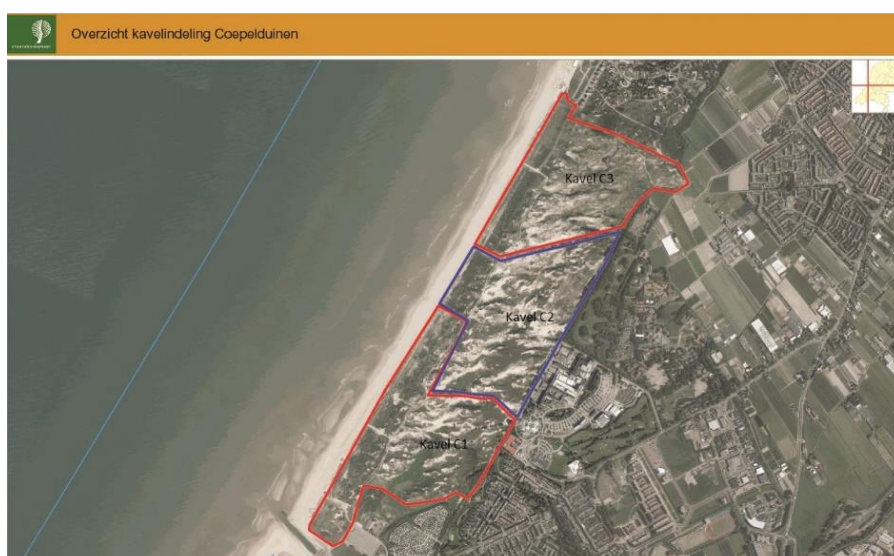

Afbeelding: Coepelduynen gezien vanaf het zuidwesten, met uiterst rechts boven de Estec. 3 november 2017. Op deze foto is goed te zien dat de zeereep grotendeels met struiken begroeid is. Het gedeelte ten oosten van het fietspad heeft veel meer een open karakter met een grote hoeveelheid stuifkuilen. Aan de westkant is aangroei van embryonale duintjes te zien. Fotograaf Toine Cornelissen/Aircarus

De broedvogelkartering van 2017 is uitgevoerd volgens de methode Broedvogel Monitoring Project (BMP) ontwikkeld door SOVON (Vergeer et al., 2016) met behulp van Avimap, een digitaal autoclusteringssysteem. Het onderzoeksgebied is in 3 kavels verdeeld, zodat één inventarisatieronde in maximaal 4 uur gelopen kan worden (zie kaart). In 2017 zijn geen nachtronden gedaan zodat eventuele territoria van nachtvogels zijn gemist. In tabel 1 staat aangegeven wie de kavels hebben geïnventariseerd. De veldgegevens zijn in kavel C2 en C3 direct digitaal ingevoerd op een tablet via Avimap. In kavel C1 zijn de gegevens in eerste instantie ingetekend op een papieren veldkaart en later overgezet in Avimap.

Tabel 1. Kavelindeling

	Oppervlakte	Karteerders
C1	55,3 ha	Annelies Marijnjs, Lenard Onderwater, Job de Ridder
C2	55,1 ha	Ben ter Haar, Joop de Leeuw
C3	50,4 ha	Casper Zuyderduyn

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal broedvogelterritoria in 2017 (vetgedrukt). In totaal zijn in 2017 van 33 soorten, 413 territoria vastgesteld. Hiervan worden 5 soorten vermeld op Rode Lijst vogels 2017. Het gaat om Koekoek, Nachtegaal, Graspieper, Huismus en Kneu. De Blauwborst, Goudvink en Vink zijn in 2017 voor het eerst als broedvogel in de Coepelduynen vastgesteld. Heggenmus, Grasmus en Kneu zijn veruit de meest algemene broedvogels in het gebied.

Tabel 2. Overzichtstabel vastgestelde territoria in 2017, 2015 en 2007.

Soortnaam	Kavel C1	Kavel C2	Kavel C3	Totaal 2017	2015	2007
<i>Bergeend</i>	-	-	-	-	-	1
<i>Wilde Eend</i>	-	-	-	-	Niet geteld	1
<i>Buizerd</i>	-	-	-	-	-	1
Houtduif	6	5	1	12	Niet geteld	Niet geteld
Koekoek	-	-	1	1	-	2
Groene Specht	1	-	-	1	1	-
Grote Bonte Specht	1	-	-	1	1	-
Ekster	4	6	4	14	Niet geteld	6
Gaai	2	3	1	6	Niet geteld	Niet geteld
Zwarte Kraai	3	3	2	8	Niet geteld	2
Pimpelmees	1	-	2	3	Niet geteld	Niet geteld
Koolmees	4	7	3	14	Niet geteld	Niet geteld
Staartmees	-	-	1	1	-	-
Boomleeuwerik	3	6	4	13	6	1
Tjiftjaf	2	-	2	4	Niet geteld	Niet geteld
Fitis	11	11	14	36	Niet geteld	Niet geteld
Braamsluiper	4	4	5	13	7	7
Grasmus	17	20	25	62	69	63
Zwartkop	3	3	1	7	8	1
Tuinfluit	-	-	1	1	1	-
<i>Boomkruiper</i>	-	-	-	-	1	-
Sprinkhaanzanger	2	1	2	5	1	4
<i>Bosrietzanger</i>	-	-	-	-	-	3
<i>Spotvogel</i>	-	-	-	-	1	-
Winterkoning	3	-	1	4	Niet geteld	Niet geteld
Merel	5	6	5	16	Niet geteld	Niet geteld
Zanglijster	1	1	-	2	2	-
Roodborst	1	1	2	4	Niet geteld	Niet geteld
Nachtegaal	7	13	7	27	27	10
Blauwborst	-	1	-	1	-	-
Gekraagde Roodstaart	-	1	-	1	1	-
Roodborsttapuit	5	6	9	20	28	2
Heggenmus	22	20	23	65	55	Niet geteld
Huisemus	1	-	-	1	2	-
Graspieper	6	8	5	19	32	18
Vink	2	5	1	8	Niet geteld	Niet geteld
<i>Groenling</i>	-	-	-	-	2	-
Putter	1	-	1	2	-	-
Kneu	11	16	13	40	31	17
Goudvink	-	1	-	1	-	-
Tot. aantal territoria	129	148	136	413	n.v.t.	n.v.t.
Tot. aantal soorten	28	24	27	33	n.v.t.	n.v.t.

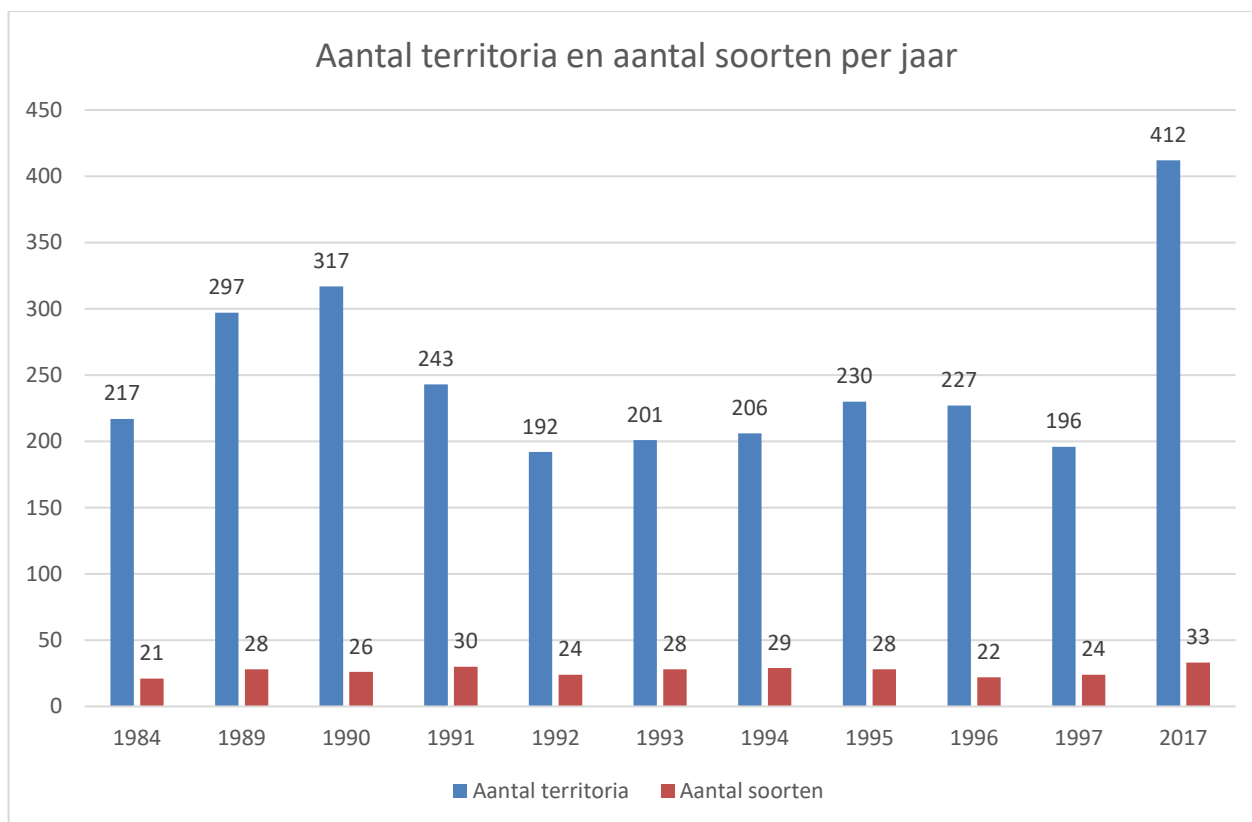
Vergelijking met eerdere broedvogelkarteringen

In 2007 en 2015 is het gebied geïnventariseerd door resp. SOVON (Slaterus, 2008) en onderzoeksbureau van der Goes en Groot (van Groen & Langbroek, 2015). Het onderzochte gebied was hier minder uitgebreid omdat het meest westelijke deel van de zeereep niet in het onderzoek werd meegenomen en de focus lag op het door Staatsbosbeheer beheerde deel van de Coepelduynen. In totaal ging het hier om 139 hectare. Algemeneren soorten werden in deze laatste twee karteringen niet meegenomen (zie tabel 2) en het aantal inventarisatieronden was beperkt tot 5, het minimaal vereist

aantal rondes voor een BMP-monitoring. Sterkste stijgers in 2017 ten opzichte van deze karteringen zijn Boomleeuwerik, Braamsluiper en Sprinkhaanzanger. De Boomleeuwerik zit in de gehele Hollandse duinen in de lift. De toename van Braamsluiper en Sprinkhaanzanger is mogelijk deels te verklaren uit de lage inventarisatie-inspanning in de jaren 2007 en 2015. Deze soorten zijn dan namelijk makkelijk te missen. De Graspieper laat ten opzichte van 2015 een opvallende daling zien en is ongeveer op hetzelfde niveau als in 2007. De meeste territoria zijn aanwezig in het centrale middenduin. Landelijk is er de afgelopen 5 jaar sprake van een lichte afname. Ten opzichte van de inventarisaties van 2007 en 2015 zijn Bergeend, Wilde Eend, Buizerd, Bosrietzanger, Spotvogel, Boomkruiper en Groenling in 2017 niet meer als broedvogel aangetroffen. Overigens werd van Bergeend in 2017 een langdurig rondvliegend paartje waargenomen op 30 april in het noordelijke deel van het gebied, gevolgd door een ouderpaar met 9 donsjongen op 31 mei in de Binnenwatering, net ten zuiden van de Coepelduynen. Het leek er op dat deze vogels ergens een nest in de Binnenwatering hadden (P. v.d. Panne/ waarneming.nl).

In de periode 1984 – 1997 zijn de Coepelduynen meerdere jaren geïnventariseerd door de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk. Het onderzochte gebied was destijds iets ruimer en was inclusief Camping de Noordduinen en de Puinhoop en omgeving. Het ging in totaal om 193 hectare. Bovendien was de tijdsinspanning in die jaren minder intensief. In vergelijking met deze periode, ligt het totaal aantal vogelterritoria in 2017 aanzienlijk hoger, ook als er rekening gehouden wordt met een minder intensieve bemonstering in de jaren '84-'97. Het totaal aantal soorten heeft ook nog nooit zo hoog gelegen (zie figuur 1). Dit wordt met name veroorzaakt door de aanzienlijke toename van struweelbroeders en bosvogels als Heggenmus, Nachtegaal, Roodborsttapuit, Grasmus, Fitis, Zwartkop en Vink. Overigens is de toename van struweelbroeders in de Coepelduynen wel opvallend te noemen omdat sinds 2000, de verstuiwingsdynamiek in met name het middenduin alleen maar is toegenomen. Een vergelijking van luchtfoto's van 2009 en 2015 laat een verdere uitbreiding van de verstuiwing zien (Sleeking et al., 2017). Met uitzondering van Grasmus die gelijkmatig over het gebied voorkomt, zijn bovengenoemde struweelbroeders in 2017 vooral in de zeereep aangetroffen. In de jaren negentig werd de zeereep ook al gedomineerd door struweel, zodat de toename ook daar niet uit kan worden verklaard. De Boomleeuwerik is een nieuwkomer, die inmiddels met 13 paar is vertegenwoordigd. Daar staat tegenover dat ooit structurele broedvogels als Fazant, Patrijs, Wulp, Ransuil, Veldleeuwerik en Tapuit zijn verdwenen. Verder zijn er een aantal incidentele broedvogels van voor 2000, zoals Scholekster, Stormmeeuw, Zomertortel, Ringmus en Roodmus niet meer vastgesteld. Ook hier betreft het incidentele broedvogels in de Coepelduynen.

Figuur 1 Bron: Hoek, 1985, 1990, 1992; Sluijs & Verkade, 1993; Sluijs, 1994 - 1998.

Hoewel de Coepelduynen in vergelijking tot bijvoorbeeld Berkheide en de Noordduinen van Noordwijk, relatief weinig broedvogelsoorten heeft, geeft de hoge dichtheid van Rode lijst soorten als Nachtegaal, Graspieper en Kneu de waarde van dit gebied aan. Voor twee rode lijstsoorten, te weten de Kneu en de Graspieper blijkt dit open gebied met vele zandverstuivingen bijzonder geschikt te zijn en liggen de dichtheden veel hoger dan in bijvoorbeeld Berkheide.

Literatuur

- Groen, F.M. van en M. Langbroek, 2015. Broedvogels van de Coepelduynen. Inventarisatie 2015. Van der Goes en Groot, ecologisch onderzoeks- en adviesbureau. G&G-rapport 2015-24.
- Hoek, 1985. Broedvogelinventarisaties omgeving Noordwijk in 1984. De Strandloper 17 (1): 22-28.
- Hoek, Dick, 1990. Broedvogelinventarisatie van duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1989. De Strandloper 22 (1): 14-18.
- Hoek, Dick, 1992. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1991. De Strandloper 24 (1): 14-18.
- Slaterus, R., 2008. Broedvogels van Coepelduinen in 2007. SOVON inventarisatierapport 2008/06.
- Sleeking, Renze, Jackie Straathof, Jeroen Groenendijk, 2017. Natura 2000 beheerplan Coepelduynen. Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer.
- Sluijs, Rien, 1994. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1993. De Strandloper 26 (1): 12-16.
- Sluijs, Rien, 1995. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1994. De Strandloper 27 (1): 12-18.
- Sluijs, Rien, 1996. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1995. De Strandloper 28 (1): 13-17.
- Sluijs, Rien, 1997. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1996. De Strandloper 29 (1): 12-14.
- Sluijs, Rien, 1998. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1997. De Strandloper 30 (1): 12-14.
- Sluijs, Rien en Hein Verkade, 1993. Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1992. De Strandloper 25 (1): 11-14.
- Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F., 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Roodborsttapuit juveniel 30-4-2017 Coepelduynen foto: Casper Zuyderduyn